

# 1 Timoti

<sup>1</sup> Ëta dā aluyaqsóró tao sale Kótóró dā take mo wisiyóló betaaire bete Tale Yesu Kerisotamoné kale fo wisi erāle fae yóló doteyale whi Pol-né i asē dere ape.

<sup>2</sup> Ti i dere fota, Yesu Kerisoné ala tuámó beterópóló, yālo deyóló beteró betere naale Timotipaae dapa, dāné Aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamo tuámó kaaróló wó tare hāle hamokoróló eratere alakélé, kōlené sukóló tao sere alakélé, hosaa muni deyóló mo dua betere alakélé, yāpaae erópóló yae.

*Tukóló muló betere fo yó matere whirapené dere fo wosaqse yale fo*

<sup>3</sup> Ë Masedonia hae kwiapaae faairaalu, yāpaae i ala yae yóló sētu betale fo kaae momó dapa wosae. Mepaae whirapené kapala fotei Kótóné fo i ape yóló yó mótu beteretei foné sóró sesé du betaasepóló, yā Epesus be taaróló feni, aimótóró betae dere fota hāle meipó.

<sup>4</sup> Mepaae dolāa fo ó noutererapené doi mole alarape wosaairaalu keteke butu betaqsóró sesé du betaasepóló, dapó. Ai alarapénéta, Kótóné so whi mo betā kisipa muóló beteréni, kae kae kisipa muóló betere ala kaarótu beterapó. Atétere alané Kótóné erae dere ala erótumitei, mo kisipa tiki tiratere alané betā Kótóné kutó dirótu beterapó.

<sup>5</sup> Yālo yāpaae i alarape yae yóló sē dere fota, noa ala yaasepóló dumipó. Dā fea yaala sókó fole alatóróti du betaai dapó. Ti ai yaala sókó fole

ala kaaratere beterape i ape. Hosaa tuamó me alatamo hosekényi, mo wisi alatóróti muóo, mepaae yale dowi alarape hakeamó yó melóló mo wisi kisipa betá muóo, tué tiki tiratere alakélé tómó ini, mo ti tiróo, du betereiteiné yaala sókó fole ala kaarótu betera pó.

<sup>6</sup> Mepaae whirapeta bete muleire fo wosaairaalú, i bete mole fo wisi taaróló ai fele ape.

<sup>7</sup> Ti ai whirape atimata, Kótóné kale yóló muló betere fo yó matere whi betaaitapó du betereitei, atimané yó mótu betere foró ai fo betetamo atima wisiyóló tué irumeitei, hale foné maaté mo diriyóló kisiparapó du betera pó.

<sup>8</sup> Ti Kótóné yae yóló tukóló muló betere fo mepaae whiné mo donoyóló erótu betepa, ti doni mo wisirapó.

<sup>9-11</sup> Ti Kótóné ama i ala yae yóló muló betere fota, mo donoyóló fole whirapené dosayópóló tukóló muló bitinitei, Kótóné yóló muló betere fo tukóló dowi alarape du betere whirapené dosayópóló tukóló muló betereitei dané kisiparapó. Ti ai whirapené du betere alarape i ape. Yaose yóló muló betere fo tikitere alakélé, teteróló kaae tare whirape aqomó bitini hóraterere alakélé kótó bitinipóló ama ala eraalo hóratereteikélé, mo sonaalei dowi ala du betereiteikélé, wisi ala ini, dowi alatóró hale yó tareteikélé, kótóné fo wosetere alaró apaae momatere alatamo initereteikélé, hae aya ó mo so whi dóló sukunatere alakélé sotamo, nópu nokole alakélé, so ó whi hamomatamotei nópu nokele alakélé, kutó diratere whi beteraaí dotonóló duputere alakélé, kapala fo dere

alakélé, me whīpaae i ala eraalopó yólótei mo eréni, dilikitere alakélé, mepaae kae kae dere alarapenékélé, Kótóné fo wisitamo bóe dóló só derótu betere ala mo dorapó. Mepaae whīrapené yó mótu betere foró kale mió wosetu betere fo wisitamo betā alatóró epa mo wisirapó. Ti ai fota, mo wisi alamaaté erótu betere Kótóné epaae naao wisiyóló kaae taru, so whīpaae yó melale fae yalepó.

*Talené Pol hamokoróló tao suraalu erale ala*

<sup>12</sup> E fotokō bulale seké dané Tale Yesu Kerisoné ama kutó dirótóró tawaalopóló kisipa mutu, e fopeyóló sóró beteró betereteiné, yālo mo kée du beterapó.

<sup>13</sup> Take ēta, Kótóné doi doróló faletere whī betóo, ama so whī dóló susupuratore alakélé yóo, hapale fopaae buóló hōle fo dere whī betóo epatei, Talené kōlené sukuturaalu e tao salepó. Ti noatepae, e apaae kisipa tiki tiréni yaletéiné kōló kōló iru, ai alarape hōko du betalepó.

<sup>14</sup> Dā tēteróló kaae tare Talené hāle hamokoróló tao sere ala wisinaale epaae mo dekéro eró tawóo, ai alatamo touróturaalu Yesu Keriso tuāmó kaayóló wou betere kisipa tiki tiratere alaró yaala sókó fu betere alatomokélé, epaae eróo du betalepó.

<sup>15</sup> I fota, so whī feané wosóló mo bete mole fo dapóló tuē tiki tiraaire fopa, wosae. Yesu Keriso i haepaae waletēita, dowi ala du betere so whī aluyaqsóró tao saai walepó. Yālo du betale dowi alané mepaae so whīné du betale dowi ala tēteróló mo doasi dowi ala du betalepó.

<sup>16</sup> Atéyale betené take yalo du betale dowi alamó Yesu Kerisoné ama ę kwia matere ala folo hapale ini, kolené sukuturaalu kaae taté fóló, nalo tao salepó. Ti até yale beteta, hãle meipó. Take nalo Talepaae tuę tiki tiróló, mo ti betó tawaaire bete saaire so whinė ępaae erale ala tuę muturaalu Taleta, atei kaae Tale beterapóló tuę muópoló eralepó.

<sup>17</sup> Térapa, dã teteróló kaae tare mo doasi topo whıta sukókélé ini yóo, whı betanékélé mo kilini yóo, iruraalu, mo ti hãle betó tare Kótó betatóró betera, mo ama kae ere ala wisinaale eraté furaalu, ama doi doasi doi mulópoló yae. Mo kée! Téyópoló yae.

<sup>18</sup> Yalo hosaa mole naale Timoti-ó, Kótóné mepaae whırapepaae yó matepa atimanémo, ya tuę muóló yale fo kaae mió yalokélé ępaae i ašemó dere fo wisiyóló dosayóló kisiparu sya fae. Naaotamo ai fo wisiyóló sya fóló eró tapata, ti dané bóe whıtamo bóe wisiyóló dóo, tuę tiki tiratere alakélé yó tawóo, naao tiki tuępaae me hasókó fole alakélé muni yóo, yaalo ai ape.

<sup>19</sup> Mepaae whırapeta, ai alarape sya fóló eréni, hóratereteiné kale węi nuku fetée fóló dotu dere kaae, atimané tuę tiki tiraté fu betale alakélé haepaae derepelepó.

<sup>20</sup> Atéyale whırapekó whı tamo Haimeneasiró Aleksandatamo beterapó. Ai sekętamóné du betere alané Kótóné doi wisinaale doratere ala hãle deté fu betaosóró, ęłotei Satan-né naase tuępaae mulalepó. Ti atéyaleiteita hãle meipó. Atimaamo sekę ala suraalu, atimaamonétei yale alamó dapóló kisipa feteyóló, Kótópaae wópoló

eralepó.

## 2

*Talené doi sóró horatere ala etéro yae yóló yó malefo*

<sup>1-2</sup> I haemó betó mole so whi feamó momaróturaalu, teteróló betere topo whirapemókélé, atimané mepaae alarape teteróló kaae tanópóló sóró beteró betere whirapemókélé momarótu betae. Atéro momaróturaalu, Kótópaae me alakó erae yóló wosetere fokélé yóo, mepaae so whi Kótóné tao sópóló momaratere alakélé yóo, Talepaae mo kée dere fokélé yóo, du betaasepóló dapó. Ti noa ala yópóló dumipó. Dá Kótóné mo ama kae beteró betere so whi bituraalu, ama ala erótu betepa mepaae whirapené bóe dóló sesétere ala yaqsóró, mo dua beterópóló momatu betae.

<sup>3</sup> Ti atéro momatu betere alata doni, mo wisipa dá aluyaqsóró tao su betere Kótóné kolóló, donoi ala du beterapó kisipa mutapó.

<sup>4-6</sup> Ti Kótóné amata, so whi feané mo fo bete wisiyóló tuépa, aluyaqsóró tao saai du betere ape. Ti noatepae, Kótóta betatóró bituraalu, Kótóró so whitamó tuamó betere whi Yesu Keriso ata, mo whitóró beterapó. So whi feané kilituraalu ita Kótónépó yópóló, kale tukóló mulale be demótóró so whi fea sukóló aluyaqsóró tao suraalu, ama betere betené duputamoróló sukalepó.

<sup>7</sup> Atére ala bete yó melópóló, Kótóné ę sóró beteró beterapó. I du betere fota, kapala mei mo fo dapó. Juda fake mei, kae fake so whipaae kale doasi topo whiné fo i ape yóló yó matere *aposolo*

whi betóo, Kótóné kutó dirane fae yóló dotonatepa ama kutó diratere whi betóo, kale mo fo betekélé so whi feané wosóló kisipa tiki tirópóló yó matere whi betóo erópóló, Kótónétei ẹ sóró beteralepó.

**8-10** Yálo i dere ma fota, diẹ whirapené Talepaae momaturaalu, momatere bemómaaté ini, kae kae hoko tikimókélé du betae. Atéturaalu, fopaae buóló hõle sere ala ini, mo ama kae beteró betere so whi bitu, naase horóló Talepaae momatu beterópóló dapó. I dere ma fo kaae diẹ sorapepaaekélé dapa wosae. Diẹ Tale aqomó sukóló bitu, ama doi hale sóró horóló momatu ai betera, diaaọ tó tikimó deraai doasi *moniné* duputere kuti ó meleke ó au yaaire *kold kapané* aleale ọla ọla ó mepaae topo niki dokotere ọla ọlapaae doasi kisipa muaqsé. Diẹ Kótóné fo wosetere sukamó ó momayaairaaalu, whiné au nópóló deratere kuti deréni, Talené ala sya fu betere sorapené kuti derótu dere kaae yóló deratepata, ti mo so whi feané kolóló mo donoi kuti deró beteraféló kisipa muaalopó. Diaaọ tó tiki maaté auraa kisipa muni, tó tikiiné dere wisi alané tiki tuapaaekélé aurótu betae. Ai ala epa Kótóné kilitu, kelaalo mo kokorapó yópóló yae.

**11-12** Diatamo betó mole Keriso sorapené Talené ala tuẹ yaai dere alata, ti kaae tare whi aqomó sukóló hipa fi dua beterópóló yae. Mepaae sorapené whi yó matere ala ó whi teteróló kaae tatere ala ini yóo, whiné dere fokélé tikini yóo yóló, whirape aqomó sukóló mo dua beterópóló yae.

**13** Ti noa betené meipó. Folosóró Kótóné Adam-pi aleyóló nalo so Ipi alipakalepó.

**14** Wuliné soró whitamó dilikale sukamó whi Adam dilikinitei, kale so Ipi dilikipakalepó. Tétepa

kale soné mo dere nisyóló, wosóló sya feleteiné dowi ala ipakalepó.

<sup>15</sup> Atépatei, sorape atimata mo kisipa tiki tiratere ala yóo, yaala sókó fole alakélé yóo, ama mo kae beteró betere sorape bituraalu, mo donoi alakélé deté fu betóo iru, naale senaale deté fu betepakélé Talené atima aluyaqsóro tao saalopó.

### 3

*Tęteróló kaae tare whi disiró dikon whirapetamomó dere fo*

<sup>1</sup> I dere fota, mo tué tiki tiróló betaaire fopa wosae. Mepaae whi detamo Kótóné so whi tęteróló kaae tawaaire whi betaai kisipa mutu-pata, ti ai whiné mo kutó wisinaalepóló diyaai tué mutu dapó.

<sup>2-3</sup> Kótóné so whi tęteróló kaae tawaaire whi sóró beteraaitepata, ti i alarape sya fóló du betere whi sóró beteranérápó. So whi feané keletómó me alakélé ini, mo wisiyóló dua betóo, betą sotóro dokóló betóo, topo doyóló keyaa fópóló, *wain* wẹi mo dekeró nélite whi betóo, mepaae ala yaairaaalu hapale ini, tęteróló mo dua kisipa tekeyóló yóo, so whi feané kolóló wisi ala dere whi beterapó yópóló dua betóo, uké wale so whi wisiyóló dape sóró firatere whi betóo, Kótóné fo yó melaai fosó fosóre whi betóo, topo dotere wẹi nóló keyaa fenitere whi betóo, fopaae buóló hqle sere ala hapale ini, mo dua naame yóló betere whi betóo, me whitamó fonétei u só derótu i só derótu yóló dokó dokó ini, mo dua betóo, *monimó* ekele

yóló hosaa fake initere whi betóo epa, ti atére whi sóró beterae.

<sup>4-5</sup> Atéro bituraalu, ama so naale senaale mo wisiyóló teteróló kaae tapa, naale senaalenékélé alimané dere fo wosóló mo dua bitu, ama alimané doi sóró horaaitere alamaaté du betepa, ti atei kaae whi mo sümó sóró beteranérapó. Mepaae whinétamo ama so naale senaale wisiyóló teteróló kaae tawaaire kisipa initepa, ti Kótóné so whikélé netéro wisiyóló kaae tawaaloé?

<sup>6</sup> Teó wale Keriso whitei so whi kaae tanópóló sóró beteraqse. Ti noatepa meipó. Atei kaae whiné kaae taru a so whi teteróló kaae tare doasi whipóló, bopé faketu betepa, Kótóné fo tokótamo yóló Satan só deróló kwia materetei atétere whi akélé saqsóró dapó. Téyaqsóró, belapaae hale betere so whitamokélé mo dua bitu, wisi ala du betepa, ti ai whiné so whi kaae tanópóló sóró beterae. Ti noa ala yaqsóró dumipó. Ama yale dowi alamó, a haleturaalu Satan-né hemó daqsóró dapó.

<sup>7-9</sup> *Dikon* whirape sóró beteraai depata, ti u kale whirape du betere kaae, atimané dere ala so whi feané kolóló i whita mo wisirapó depa, ti ai whi *dikon* sóró beteranérapó. Kapala fo dekaa-poróló ini yóo, topo dotere *wain* wéi dekéro nokole alakélé ini yóo, kapala mepaae whirape dilikóló *moni* sere ala ini yóo, hosaa tuamó me ala muni tué tiki tiróló bitu, take kinóló muale bete mole fo diriyóló yó tare whi sümó sóró beteranérapó.

<sup>10</sup> Atéro sóró beteraai, ama dere alapi kaae kel-eralemótamo, ama ditere kutó ó dere ala hasókó fóló me dowi ala initepa, ti Kótóné ki diyópóló sóró

beterae.

<sup>11</sup> Atére kaae, kale *dikon* wh̄rapené somara-pekélé mo so wh̄iné kilituraalu ita, mo so wisipó yópóló yae. Atimané mepaae so wh̄i eratere fo ini yóo, *wain* w̄ei mo dekeró neni mo tóróti nóo, fea ala duraalukélé h̄oko ini, mo wisiyóló yó tawóo, du betere so beterópóló yae.

<sup>12-13</sup> Dīanétamo wh̄i bet̄akó *dikon* sóró beteraai depa, ti so bet̄atóró dokóo, ama naale senaalekélé, ̄atamo bet̄amó betere so wh̄ikélé, mo wisiyóló t̄eteróló kaae tawóo epa, ti atei kaae wh̄i s̄umó sóró beteranérápó. Ai sóró beteratere wh̄rapené kutó mo wisiyóló dité fu betere kilituraalu, i wh̄rapeta mo wisi ala du beteraféló doi sóró horateremó wikélé ini, halaatere ala mo ti fakeraté fóló asane furaalu, Yesu Kerisopaae kisipa tiró betere wh̄rape betaalo ai ape.

<sup>14-15</sup> ̄Eta felekemó dīa beterepaae waai kisipa mutupatei, ̄ waaire t̄u mepaae alané sesépa, dīa fea h̄oko bitini, mo wisiyóló Kótóné naale senaaletóró beterópóló i ā̄etu betere ape. Kótóné so wh̄i fea ti bet̄a bemó betere s̄u ai betere ape. Atéró touróló betere so wh̄ita, mo ti betó tare Kótóné kale mo fo wisi h̄ale muāsóró, be mo diriyóló daalópóló hulua elekeró iru elekétamo kaae, ai dere ape.

<sup>16</sup> I dere bete mole fota, so wh̄i feané mo diriyóló tū̄ere fopa wosae. Kótóné ama mo doa ere ala wisinaale h̄ale tómó mole kwia maaté ̄ané kisiparetei, kinóló mole bete turó netéró kisipa yaaloé?

Ti ̄a mo so wh̄iné kolópóló mo wh̄i tiki daayóló wóo,

so whinė ă kilitu mo whımaaté nisi yaqsóró,  
Kótótóró beterapó yópóló Dêi Kepe Wisinétei eróo,  
*ensel*-rapenékélé ă mo kolóo,  
kae kae tiki daae mole so whinėkélé ă kisipa  
yópóló yó maté kwęyóo,  
hae kwia feamó betóló fale so whinė ama dere fo  
wosóló kisipa tiki tiróo,  
Kótóné ama kae ere dę tuamó beteraai dapesó  
holóo, erapó.

## 4

### *Timotipaae i ala yaeró yale ma fo*

<sup>1</sup> Kale Dêi Kepe Wisiné hăkeamó yó mótu betere fo i dapa wosae. Kemeyaaire sukamó mepaae so whırape Kótópaae tuę tiki tiró beteretei taaróló, kapala dilikitere keperapené i fo yae yóló yó mótu betere whırapené dere fo wosóló sya faalo ai ape.

<sup>2</sup> Ai fo yó mótu betere whırapeta, kapala fo bole whırapetei, Talené fo yó matere whırape aqrapó. Atéró yó mótu betere whırapeta, atimané deté fu betere dowi alané haletere ala ó witere ala ini, atima hosaa mo tóruyóló hăle ęla nisiró beterapó.

<sup>3</sup> Atimané mo so whıpaae so dokotere alakélé yaqse yóo, mepaae nokole ęlakélé naqse yóo du beterapó. Ti ai naqse yóló sesétu betere ęlata, mo fo bete tuęruraalu Kótópaae tuę tiki tiróló betere so whinė mo kée yóló nópóló Kótónétei ai ęla ęla aleyóló muló beterapó.

<sup>4</sup> Ti noatepa meipó. Kótóné aleyóló muló betere ęla feata, dorapóló taae faréni, mo wisirapóló Talepaae mo kée yóló nenérapó.

<sup>5</sup> Ti noatepa meipó. Kótóné fo dosqayóló tuéruraalu moma yó tareteiné fea ɔla Talené wisiróló, ama kae tukóló muló betera pó.

<sup>6</sup> Ti yaṭa, tué tiki tiraaire fo wisi mepaae whirapené yó matepa wosóló, ai fo wisi tuámó doayalepó. Téyaletiné yaḷo yaṭaae kale yale forape Kereso no nerapené wosópóló yó mótu betepa, ti ya Yesu Kerisoné Kutó diratere whi wisi betaalo ai ape.

<sup>7</sup> Térapa, Kótóné ala aluraairaalu, mepaae bete munire kae kae dolaa foró, so disirapené bete munire fotamo du betepa, mo nisyóló sya faqse. Téní, Kótóné ala wisinaale betá ya tuṭaae erópóló, naaotei fotokó bulatere alatóró yó tawae.

<sup>8</sup> Ti noatepae, haḷe tó tiki fotokó buópóló deté fu betere alata, ti sawa haḷeke sukamómaaté yóló kemeyaalotei, Kótóné ama ere ala wisi ya tuámó moleteiné kae kae ala ya tuṭaae eratepa, ai eratere ala tuṭaaekélé, wisi alatóró erótu betera pó. Ti mió ḁa i haemó betere alimó mo ti betere bete sóró tawóo, take nalo waaire alimókélé wisi alatóró mupa kolóo yaalopó.

<sup>9</sup> Yaḷo yaṭaae i dere fota, so whi feané wosóló mopóló tué tiki tirópóló ḁapó. Take waaire alimó ḁané mo wisi ala wisi kelaalopóló kisipa mutu, mo ti betó tare Kótópaae kisipa tiratapó.

<sup>10</sup> Ti aṭa, so whi fea aluyaqsóró tao saaire Kótó betereteiné mo ṭaae tué tiki tiró betere so whirape betá tao su betera pó. Atétu betere alamó tué muturaalu, ḁa keteke buóló depe tukó wei ala i du betere ape.

<sup>11</sup> Yaḷo i yó melale forape so whi feané wosóló deté fu beterópóló yó mótu betae.

<sup>12</sup> Mepaae whīrapené ya teó kokopei whīpóló kisipa mutu, naao yó mótu betere fo wosaalomeipóló faleyaqsóró, naao du betere fokélé, betere alakélé, yaala sókó fu betere alakélé, kisipa tiki tiró betere alakélé, me dowi alatamo hōsekéni, mo kae betere ala Keriso so whī feané kolóló, mo wisirapóló naao du betere ala sya wóló du betērōpóló yae.

<sup>13</sup> Ẹ ya beterepaae waai teópatei, mepaae kae kae alarape fea naao taaróló, Kótóné ašemó yóló muló betere fo betā so whī feané wosópóló hākeamó dosāyáo, so whī de kayóló haepaae derepaqsóró ketekē bulatere fokélé yó melóo, Kótóné bete mole fo i ape yóló, yó matere alakélé taaréni mo yó tawae.

<sup>14</sup> Atétu bitu, kale Keriso so whī tētéróló kaae tanópóló sóró beteró betere whīrapené naao tikimó naase mulóló momarótu betepa, Kótóné me whīpaae i fo yae depa yale sukamó, Dēi Kepe Wisiné wisi ọla wisi yāmó hāle melalepó.

<sup>15</sup> So whī feané naao ai du betere wisi ala wisi fakeraté fu betereitei kolóló, mo wisirapó yópóló kisipa keteréni, ai alapaaetóró ketekē buóló erótu betae.

<sup>16</sup> Téturaalu, naao betere alaró yó mótu betere fotamo mo hotowayóló kaae taru, naao ai yó tare ala de kayóló taaréni, hāle yótóró tawae. Ai alatamo yó tapa, ti yākélé, naao yó mótu betere so whīkélé aluyaqsóró, tao saalopó.

## 5

*Whī disiraperó wulia sorapetamo, wae sóró kutó diratere whīrapekélé feapaae i ala yae yale fo*

<sup>1</sup> Yáta teó whīpa, ma fo duraalu mepaae whī disirape foné sóró deteraainé ini, mo naao aya-paae dere ma fo kaae dua yae.

<sup>2</sup> Teó kokopei whīrapepaaekélé, naao no apu-paae eratere ala kaaetóro eróo, mepaae so disi-paaekélé mo naao haepaae dere ala kaae eróo, teó seimale sorapepaaekélé, mo naao ne apupaae dere ala kaaetóro eróo duraalu, mo wisi kisipa betā muóló erótu betae.

<sup>3</sup> Naale senaale mei, mo doasi yāyātu betere wulia sorape keteréni mo wisiyóló tao sua yae.

<sup>4</sup> Tétu betā wulia soné ama naale senaale ó ama naale senaalené deale naale senaale betepata, ti ai naale senaalené Kótóné ala eróturaalu, atimané hama alima kaae tatu yale kaae, atimané auma serekélé atéro kaae tapa, ti Kótóné mo wisirapó kisipa muaalopó.

<sup>5</sup> Téretei, mepaae wulia so tao saaire so whī bi-tini, mo yāyātu bitutei Kótópaae tué tiki tiróló, take nalo betaaire alimó wisi ala wisi kelaalopóló kaae tawóló bitu, dilikitamokélé, dētamokélé, Kótópaae tao sae yóló moma yó tarapó.

<sup>6</sup> Tétu betepatei, mepaae wulia so ama tó tik-iné ekēlere alamaaté du betepata, ti ai so ʻa mo betepatei sukune whī aqrapó.

<sup>7</sup> I ala yae yóló du betere forapekélé, mo so whī feané wosóló sya fópóló yae. Ti noa yópóló dumipó. Mepaae Keriso so whīné wisi ala dumipóló eratere fo yaqsóro dapó.

<sup>8</sup> Mepaae whīrapenétamo ama kili whī so tao sóro kaae tani yóo, ama soró naale senaleta-mokélé wisiyóló kaae tani yóo depa, ti atétere whīné Kótópaae tué tiki tiró betere ala amatei

faleyóló, i wisi ala inipóló dere fo yaosóró, mo wh̄rapené du betere alakélé t̄teraasepóló dapó.

<sup>9</sup> Diā Keriso so wh̄iné mepaae wulia betere so-rape ɔla ɔla ȳaȳatepa, tao saaire fo i dapa wosae. Diaaɔ mepaae wulia sorape tao saairaalu, doi mole tikimó bet̄a wulia so 60 ba fotamo kemenipa, ti kale sorapené doi mole tikimó touróló mulaɔse.

<sup>10</sup> Motamo ama oma aɔmótóró bitu, wisi ala erótu betale doi mole so betepa, ti ai soné doi as̄enérápó. Ti ai erótu betale wisi alarapeta etérópó. Naale senaale wisiyóló kaae taté fu betale alakélé, uké wale wh̄rape wisiyóló dape su betale alakélé, mepaae sorapené naale senaalené di dasutu dere kaae, Kótóné so wh̄i tao sóró erótu betale wisi alakélé, mepaae kae kae sek̄tere so wh̄i tao suayale alakélé, kae kae du betere wisi alatamo touróló du betepata, ti atei kaae wulia soné doi as̄enérápó.

<sup>11</sup> Tétu, mepaae wulia betere teó sorapené doi mepaae doi mole wulia sorapetamo touróló mulaɔse. Ti noa yaɔsóró dumipó. Atima Yesu Kerisoné kutó diraaloóló yóló mulale fo t̄teróló, nalomo wh̄i kaetamo furaalu, tikaɔsóró dapó.

<sup>12</sup> Atéró wh̄itamo furaalu, folosóró yóló mulale fo tikale betené dowi dupu saɔsórópó.

<sup>13</sup> Ti ai alamaaté meitei, atima kutókélé dini, deokayóló h̄ale bitu, mené bepe bitiré kotere alamaaté dua dapó. Atéró h̄oko bitiré kuturaalu, kutó ditere nisi ȳópóló dere alakélé, mepaae so wh̄i eratere fokélé, mo enénire fokélé h̄oko deté kutu betérápó.

<sup>14</sup> Mepaae wulia betere teó sorapepaaekélé, ma fo i dapa wosae. Me wh̄iné diā dokóló naale

senaale deyóló diǎné be ó nokole ɔla ó mepaae ɔlaraɓekélé wisiyóló kaae tapa, ɗané bóe whi Satan-né ɗa Keriso fake so whi faleyóló só der-aaire tu muaqsóró yae.

<sup>15</sup> Mepaae wulia sorapeta, ti kale tu wisi taaróló Satan-né ala eraairaalu, ai tu ai sya fele ape.

<sup>16</sup> Mepaae kisipa tiki tiró betere soné ama kekelé sotamo atima tuámó betepa, ti ai soné atei wulia so mo wisiyóló kaae tanérapó. Ti noayaqsóró meipó. Kale Keriso so whirape atima mepaae kekelé meire wulia sorape tao suraalu, kekelé betere wulia sorapetamo bipi yaqsóró, kekelé betó mole wulia sorapeta, ti atima kekelénétóro tao sua yópóló yae.

<sup>17</sup> Fo meta i ape. Kale Keriso so whi teteróló kaae tanópóló, sóro beteró betere whirape atima Kótóné so whi mo wisiyóló dapesó fu betepata, ti atima doi mulatere ala mo ti tómó beleróló mo doa doi mulópóló yae. Atépatei, mepaae teteróló kaae tare whirape atimané diyópóló tukóló muló betere kutóta, ti Kótóné fo yó mótu betere alaró Keriso whi keteke bulatere fotamo eró tare whirape, ti mo doa doi mulópóló hale sóro horótu betae.

<sup>18</sup> Ti noatepae, i aseýóló muló betere fo tué muae. Kale *bulmakau* hupurapené whiti ne ó *bali* ne ke whiné naairetei sókó fópóló, teiya teiya duraalu mepaae ke naqsórópóló kulumu faaraqse. Ai dere fo kaae me i ape. Kutó diratere whiné ama diale kutómó dupu sópóló melae fo aseýóló muló beterapó.

<sup>19</sup> Térapa, me fo i ape. Beta whiné duraalu, kale teteróló kaae tare whiné i dowi ala depa kelalepó,

dere fo wosaqse. Motamo, tamo ó sore whiné kelalepó depa, ti ai kale dowi ala yale whi so whi feané keletómó foné sae.

<sup>20</sup> Ti noa yópóló meipó. Mepaae whirapekélé ai dere ala kolóló wiyópólópó.

<sup>21</sup> Yalo i dosayale alarape yae yóló yapaae du betere fo hasókó feni, mo eró taruraalu naao hosaa mole so whipaaemo wisi ala eróo, mepaae so whipaae kae ala eróo yaqse. Tétu, mené dere fo bete wisinipatei taleturaalu, atimané take du betale alamó kisipa mutu, miókélé i ala mo du yalepóló tao sere ala ó só deratere ala momókó yaqse. Ti i dere fota, Kótóné kele tómókélé, Yesu Kerisoné kele tómókélé, ama kae sóró beteró betere *ensel*-rapené kele tómókélé, yalo yapaae i ala mo yae yóló i mulatere ape.

<sup>22</sup> Mepaae whi Kótóné so whi teteróló kaae tanópóló sóró beteraai depata, ti hapale hoko sóró beteréni, ama betere alapi kaae kolóló, sawa kaae taté fae. Térálemó, ama dere alatamo mo wisipa, ti ama tikimó naase mulóló sóró beterae. Mepaae whirape dowi ala du betepa, naaotamo ai ala ekesé yóló sesétere fo initepata, ti yákélé ai dowi ala kwia ai sere ape. Téyaqsóró, naao du betere wisi ala me dowi alatamo hosekényi, mo wisi alamaaté du betere whi betae.

<sup>23</sup> Téruraalu, ya suka fea daló tare kae kae kisiró depe tuamó daale kisi betetamo wisiyópóló, mo weimaaté néni *wain* weikélé sawa téti nukua yae.

<sup>24</sup> Mepaae so whi atimané hakeamó du betere dowi alata, so whi feané kolóló tuérápó. Atéreteiné ai du betere dowi alamó fo tokótamo yóló kwia saaire be de teópatei, atima só deró beterapóló, so

whi feané kolóló tuérápó. Mepaae so whi atimané kinóló deté fu betere dowi ala take fo tokótamo yóló taletere sukamó hakearatepa kelaalopó.

<sup>25</sup> Atétere kaae, mepaae hakeamó deté fu betere wisi alakélé, ti so whi feané kelerapó. Mepaae kikiti deté fu betere wisi alarapekélé ti so whi feané keletómó hiranénipó.

## 6

<sup>1</sup> Kutó dirópóló wae sóró beteró betere whirape feapaae dere fo i ape. Kótóné doiró dāné yó mótu betere fotamo mepaae so whiné faleyóló doka doka yaqsóró, ai whirape atima wae sóró dupuyale whi aqmó sukóló bitu, kutó mo wisióló diraté fu beterópóló yae.

<sup>2</sup> Mepaae wae sale whi talerapeta, ti Keriso whirapépó. Ai whirapeta, kale wae sale whirape atimané nopóló kisipa muóló, atima aqmó betere hōyóló deka kutó dini, mo doa ketekē buóló dirópóló yae. Ti noatepa meipó. Atima ai ditu betere kutómó botokotere ɔlata, ti Kótópaae kisipa tiki tiróló betere Keriso no apunétóró naalo ai ape. Térapa, i yae yóló du betere fo yó móturaalu, mo dirii ma fo du betae.

### *Moni-mó hosaa muaqse yóló ere fo*

<sup>3</sup> Mepaae whirapenétamo kapala fotei Kótóné fo i ape yóló yó mótu betepata, ti ai whiné Tale Yesu Kerisoné yó matere fo wisiró Kótóné ala i ape yóló yó matere fotamo sya fumipó. Ti ai whiné ama dere alata, wisirapóló bopé faketu betereteiné betā alakókélé mo kisipanipó. Ama nomarapetamo betā tué muóló bitini, mo sawa

fomótei doasi fo nisyóló dóroi du betere alaró u teterótu i teterótu dere alatamo du betereteiné ama kisipa tiki wisini, mo dorapó.

<sup>4</sup> Atéturaalu, mepaae whiné dere ala kolóló ẹkélé até enée yóló dei kisipa mutereteikélé, kae kae ọlamó alale suraalu hẹle sere alakélé, me whi dei tuẹ muópóló kae kae eratere fokélé, me whiné me dowi ala depa kilinitei, yalemolópóló hẹletei eratere fokélé, dua dapó.

<sup>5</sup> Ti ai alarape du betere whirapeta, mo foné bete sawakélé atima tuámó muni, mo dowi kisi-patóró muluraalu atimasisitei hẹle fomaaté yó tarapó. Téturaalu, Kótóné ala erateretei doasi *moni* sere tu mole nisyóló du beterapó.

<sup>6</sup> Tépatei, Kótóné ala erótu bitu mepaae ọla ọla mo dekéro saaitapóló kisipa muni, téti suraalu, ita Talené matere ọla súpóló supata, ti mo doasi ala ai ape.

<sup>7</sup> Ti noatepae, ẹ haené depemó beteró i haepaae wouraalu mo betẹ ọlakélé tawóló wénitu dere kaae, ẹ i hae taaróló fukélé me ọla tawóló faalomeipó.

<sup>8</sup> Téyaalopa, ẹ mió bituraalukélé nokole ọlaró deraaire kutitamo téti mupata, ti mo kée yóló wisi tuẹ muóló betenérápó.

<sup>9</sup> Mepaae so whínétamo ẹ doasi *moni* sóró nẹli whi betenée yóló kisipa mutupata, ti dowi alamó dee nópóló sẹ sere alané kisipa okokoróló ọlísóró fulapó. Téturaalu, na hemó duku dere kaae dowi alané atima dóló sukunótua dapó. Atéro doasi *monimó* ekele yóló nẹli whi betenée du betere alanétei kae kae hẹko alaró dowi alatamo kaaróló, so whi doakale hapisẹa sẹlimó durupu dere kaae,

dowi alané atima betere bete mo ti doróló só derótu beterapó.

<sup>10</sup> Ti noatepae, kae kae du betere dowi alata, ti doasi *monikó* senée yóló ekele du betere alané kaarótu beterapó. Mepaae so whi doasi *moni* saaitapóló ketekę buturaalu, Kótópaae kisipa tiki tiratere ala taaróló kópaae ai fu betere ape. Ti aita, atimané yale alanétei betere bete mo doróló dei fomaake kisipa mutu beterapó.

*Pol-né Timoti fotokọ bulóturaalu yale fo*

<sup>11</sup> Kótóné ala erótu betere whi wisi-ó, ai du betere alarapené ya doraqsóró botokó fóló i alarape sya fu betae. Me dowi alakélé muni, mo donoyóló fole alakélé, Kótóné ala wisitoró eraté fu betere alakélé, tuę tiki tiróló bitu naao no netamo yaala sókó fu betere alakélé, me sekęi ala wapatei me ọla meipóló fotokọ buóló Kótóné alatóro eró taru, naameyóló mo dua betae.

<sup>12</sup> Atéro Kótópaae kisipa tiki tiróló bitu, ama ala erótu beteremó bóe whiné ai wisi alatamo bóe dupata, ti fotokọ buóló du betae. So whi feané keletómó naao duraalu, Kótópaae tuę tiki tiróló beterapó yale sukamó Kótóné, ya mo ti betere bete tuápaae bitı ape, yalepó. Téyalepa, ai ti betere bete mo diriyóló tao tapatei fóló, kemene fole kwiamó sókó faasepóló dapó.

<sup>13-14</sup> Fea kae kae betere ọlaró ere ọlatamo betere bete mótu betere Kótóné kele tómókélé, Pontias Pailat betere felekemó halaainé daalu, mo donoi fomaaté yale sekę Yesu Kerisoné kele tómókélé, i ala yae yóló mulatere fo ọsókó fole ala ó dowi ala yalepóló só deratere alakélé ini, mo hotowayóló

eraté fu beteró, dā tēteróló kaae tare Tale Yesu Keriso wale sukamó sókó faasepóló, yālo yāpaae mo dirii ma fo i yóló mulatere ape.

<sup>15</sup> Tale waaire be dēta, mené ali tanitei, Kótóné ama tukóló muló betere be dēmótóró waalopó. Fea ala feata, ti amatóró tēteróló kaae taru, mo wisi alamaaté fāanuraalu i haemó betó mole doasi topo whīraperó mēpaae ɔla ɔla tēteróló kaae tare talerapetamo tēteró betere Taleta ʔtórótípó.

<sup>16</sup> ʔ betā mo kaayólókélé ó kemekélé ini, mo ti betó tare Kótó beterapó. ʔ ama kae ere dē tuāmó betepa, mo whī betākélé, ʔ betere felekepaae fenénipó. Mo whī betāné kolókélé inireteiné miókélé ʔ kelenénipó. Ai seké ʔtóró dukiróló, mo doasi fotokɔ bole doi kemekélé ini, mo hāle muó taté fu beterópóló yae. Mo kée! Térópóló yae.

<sup>17</sup> I haemó doasi *moni* tare néli whīrapené i ala yópóló, ma fo i yóló mulatere ape. Atimané ai tare doasi *monimó* bopé faketuraalu, take nalo ai *moniné* atima tao saalopóló kisipa mutu be-ʔsóró yae. Ti noatepae, ai *monita*, ti muó tawaaire ɔlapakó kisipa tiki tiraalomeipó. ɔla ɔla fea mótu betere beteta, ti Kótótóró beterapó. Ai Kótóné hamokoróló dāmó ɔla ɔla fea sūmó mótu beterapó. Atéró matere ɔla ɔla suraalu, mo kée yóló dā hajné sukóló só tarapó. Tétu beterapa, take nalo waaire alimó dāpaae mo wisi ala er-aalopóló kisipa mutu, ʔpaae betā kisipa tiki tiróló beterópóló yae.

<sup>18</sup> Atimapaee diā doasi *moni* tare néli whī biture kaae, diaaɔ du betere wisi alamaaté diā tuāmó fāanu néli whī beterópóló yae. Atéró bitu, diaaɔ tare ɔla ɔla bukóló mēpaae yāyāre so whīmó

hamokoróló hãle mótua yae.

<sup>19</sup> Atétu betere alanétei, take waaire alimó mo diriyóló beterópóló, doasi bete muaaire wisi wisi ɔla muté muté horaalo ai ape. Téyaalopa, atima mo ti betere bete mo diriyóló taru du beterópóló, i ala yae yóló yó mótu betae.

<sup>20</sup> Timoti-ó, yã melale ɔla wisi me alané ó me whíné doraqsórópa, hotowayóló kaae tawae. Me bete munire hãle hoko fotei, so whíné mo bete mole fo nisyópóló kisipa tiraaire fo depa, aita Kótóné bete mole fotamo bóe dilapa, kisipa keteróló sisópaae erae.

<sup>21</sup> Mepaae whirapené ai fo mo dere nisyóló Kótópaae tué tiki tiróló beteretei taaróló ai fele ape. Térapa, yalo mo hosaa mole no-ó, Talené hãle hamokoróló tao sere ala yã tuamó muó tanópóló yae.

**Yesu Kerisoné So Whi Tao Sere Kisi Fo Wisi  
The New Testament in the Falopa Language of Papua  
New Guinea**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Folopa)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

    You include the above copyright and source information.

    You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-10-31

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

0102a9df-173c-5a64-b766-14ab67a86105